

گزارش بیان نظری و ارائه سرفصل های آموزشی

طرح نگهداری دستی

مطالعه و اعتبار بخشی آموزشی در مورد
زوج های جوان و خانواده های نوپدید

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران

اداره کل امور بانوان

بهار ۱۳۹۲

عنوان و نام پدیدآور: گزارش مبانی نظری و ارائه سرفصل‌های آموزشی طرح شکوفایی عشق: مطالعه و اعتبار بخشی آموزشی در مورد زوج‌های جوان و خانواده‌های نوپیدا؛ تهیه و تدوین اداره کل امور بانوان معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران.

مشخصات نشر: تهران: کمال تهران، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ۴۴۸ ص. جدول، نمودار.

شابک: ۱۵۰,۰۰۰ ریال؛ ۶۶۶۸-۶۰۰۰-۹۷۸-۶۰۰۰

وضعیت فهرست نویسی: فیا

فروست: خانواده و اجتماع؛ ۲.

یادداشت: همکاران اجرایی (بترتیب حروف الفبا): مهرانز امین آقایی - محبوبه خوشنوی فومنی - اکرم

رجای چوکامی - دکتر نادر منصور کیایی.

یادداشت: کتابنامه: ص. [۴۳۱] - ۴۴۸.

عنوان دیگر: مطالعه و اعتبار بخشی آموزشی در مورد زوج‌های جوان و خانواده‌های نوپیدا.

موضوع: زنانوبی -- ایران -- نمونه پژوهی.

موضوع: زنانوبی -- ایران -- روابط.

موضوع: خانواده -- ایران -- جنبه‌های روان‌شناسی.

شناسه افزوده: معدنی پور، نرگس - ناظر

شناسه افزوده: زارعی، فاطمه - مدیر تولید

شناسه افزوده: موسسه خانواده مطهر - همکار علمی

شناسه افزوده: اندیشه سرای شهر پویا - ساماندهی اثر

شناسه افزوده: شهرداری تهران. اداره کل امور بانوان

رده بندی کنگره: HQ۷۴۳ / گ۴ ۱۳۹۲

رده بندی دیویی: ۳۰۶/۸۱۰۹۵۵

شماره کتاب شناسی ملی: ۳۲۲۶۹۶۷

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی
اداره کل امور بانوان

گزارش مبانی نظری و ارائه سرفصل‌های آموزشی طرح شکوفایی عشق

(از سری کتاب‌های تحکیم بنیان خانواده - ویژه زوج‌های جوان)

تهیه و تدوین: اداره کل امور بانوان معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران
زیر نظر مدیر کل امور بانوان شهرداری تهران: نرگس معدنی پور
کمیته برنامه‌ریزی (بترتیب حروف الفبا): مهرداد امین قایبی - محبوبه خوشنوا فومنی -
اکرم رجایی چوکامی - دکتر نادر منصور کیایی
همکار طرح: موسسه خانواده مظهر
مدیر تولید: فاطمه زارع

ناشر: موسسه انتشاراتی کمیل تهران
لینوگرافی، چاپ، صحافی: صاحب افرا
ناظر چاپ: مجید سعیدنژاد - محمد غفاری
ویراستار: سمانه زم
تیراژ - چاپ اول: ۱۰۰۰ نسخه - بهار ۱۳۹۲

ساماندهی اثر: اندیش برای شهر

نشانی: تهران، بزرگراه شهید گمنام، ابتدای بزرگراه کردستان،
معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران، طبقه اول، اداره کل امور بانوان
تلفن: ۸۲۱۰۶۵۲۸ دورنگار: ۸۲۱۰۶۱۴۶ نشانی اینترنتی: www.banovan.tehran.ir
انتشارات کمیل: تهران نو، خیابان ابوریحان، کوچه قیدی، پلاک ۱ تلفن: ۷۷۴۰۶۲۴۳

کلیه حقوق چاپ و نشر محفوظ و استفاده از مطالب با ذکر منبع بلا اشکال است.

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۹
فصل اول: بررسی کلیات موضوع	
بخش اول: طرح مساله	۱۵
بخش دوم: بررسی مفاهیم	
بررسی مفهوم خانواده	۲۴
ابعاد قدرت در خانواده	۲۸
انواع خانواده به لحاظ مرکز ثقل قدرت	۳۲
شیوه‌های اعمال قدرت	۳۴
جنس و جنسیت	۳۶
باورهای فرهنگی مرتبط با جنسیت	۳۶
نسل	۳۶
تفاوت نسلی	۳۷
باروری	۳۷

تنظیم خانواده	۳۷
ازدواج	۳۷
اقتصاد خانواده	۴۰
همسان همسری	۴۰
زوجین متقاضی طلاق	۴۲
طلاق	۴۳
عوامل اجتماعی کننده فرزندان	۴۴
فرایند تربیتی یا جریان اجتماعی کردن در خانواده	۴۷
شیوه و سبک تربیتی	۴۸
ابعاد فرایند تربیتی و اجتماعی کردن فرزندان در خانواده	۵۱
اهداف تربیتی	۵۱
شیوه‌های نفوذ و تأثیر گذاری بر فرزندان	۵۲
رضایت و خشونت در خانواده	۵۳

فصل دوم: فراتحلیل مطالعات انجام شده

بخش اول: کلیات انجام فراتحلیل	۵۹
مقدمه	۵۹
هدف از انجام	۶۰
روش شناسی پژوهش	۶۱
پیشینه موضوع	۶۱
بخش دوم: یافته‌های حاصل از فراتحلیل پژوهش	۱۳۶
طبقه‌بندی مبانی نظری و تجربی پژوهش‌های تحلیل شده	۱۳۶

انواع نظریه‌های مورد استفاده در پژوهش‌های بررسی شده	۱۳۷
طبقه‌بندی روش‌شناسی پژوهش‌ها	۱۳۸
طبقه‌بندی فرضیه‌های تحقیق	۱۳۸
فرضیه‌های تاییدشده مشترک در تحقیقات	۱۳۹
دسته‌بندی راه‌کارهای ارائه شده در پژوهش‌های بازتحلیل شده	۱۴۲
متغیرهای کلیدی مورد توجه در طرح‌ها و پژوهش‌ها	۱۴۵
عناوین و آمار طرح‌های پژوهشی و اطلاعات آنها	۱۵۰
بخش سوم: نتایج پیمایش نیازسنجی آموزشی زوج‌های ...	۱۶۹
نتیجه‌گیری	۱۸۱
بررسی تطبیقی یافته‌ها	۱۸۶
فصل سوم: نیازسنجی آموزشی	
بخش اول: نیازسنجی و مراحل آن	۱۹۹
مقدمه	۱۹۹
مفهوم نیاز آموزشی	۲۰۲
یادگیری	۲۰۵
مراحل آموزش مهارت‌های اجتماعی	۲۱۱
بخش دوم: الگوهای نظام آموزشی	۲۱۵
۱- الگوی توسعه سیستم آموزش واگن	۲۱۵
۲- الگوی آموزش DDE	۲۱۶
۳- الگوی آموزش IMPACT	۲۱۷

۲۱۸	۴-الگوی آموزش گلدشتاین.....
۲۲۰	بخش سوم: نیازسنجی آموزشی.....
۲۲۰	مفهوم نیاز آموزشی.....
۲۲۱	منابع نیازهای آموزشی.....
۲۲۱	انواع نیاز سنجی.....
۲۲۳	الگوهای نیاز سنجی آموزشی.....
۲۲۹	اولویت‌بندی نیازها.....
۲۳۱	ابزارهای مورد استفاده در نیاز سنجی آموزشی.....
۲۳۳	بخش چهارم: طراحی نظام آموزشی.....
۲۳۳	طراحی آموزشی با رویکرد سیستمی.....
۲۳۵	اهداف آموزشی.....
۲۳۶	طبقه‌بندی و انواع هدف‌های آموزشی.....
۲۳۷	منابع و چگونگی انتخاب هدف‌ها.....
۲۳۷	محتوای برنامه درسی.....
۲۳۸	معیارهای انتخاب محتوا.....
۲۳۸	روش‌های تدریس.....
۲۳۹	وسایل، مواد و رسانه‌های آموزشی.....
۲۳۹	تقسیم‌بندی مواد و وسایل آموزشی.....
۲۴۱	بخش پنجم: اجرای آموزش.....
۲۴۳	بخش ششم: ارزشیابی آموزشی.....

۲۴۴	تعریف ارزشیابی آموزشی
۲۴۶	الگوی ارزیابی اثربخشی آموزش کرک پاتریک
۲۵۳	بخش هفتم: چهارچوب نظری نیازسنجی آموزشی در
۲۵۵	نیازسنجی آموزشی خانواده‌ها
۲۵۷	چک لیست ارزیابی موضوع
۲۵۸	ارزیابی وضع موجود
۲۵۸	شناسایی علت‌ها
۲۵۹	اقدامات دولت
۲۵۹	اقدامات محلی
۲۵۹	ظرفیت‌سازی محلی
۲۶۰	همکاری و مشارکت خانواده‌های توانمند
۲۶۰	دورنما و چشم‌انداز

فصل چهارم: نظریه‌های جامعه‌شناختی و روان‌شناختی

۲۶۳	مقدمه
۲۶۴	رویکردهای نظری تبیین‌کننده موضوع
۲۶۹	بخش اول: نظریه‌های زیست‌شناختی
۲۷۰	بخش دوم: نظریه‌های روان‌شناختی
۲۷۱	۱-نظریه رشد
۲۷۳	۲-نظریه زیگموند فروید
۲۷۶	۳-نظریه آریک اریکسون (رشد و اعتماد)

۲۸۱	۴-نظریه تربیتی بامریند
۲۸۲	۵-نظریه نیازهای مکمل
۲۸۴	۶-نظریه سلسه مراتب نیازها
۲۸۸	۷-تئوری تصور از همسر ایده‌آل در خانواده
۲۸۹	۸-مدل‌های خانواده درمانی
۳۰۶	۹-مدل‌های خانواده درمانی
۳۱۷	بخش سوم: نظریه‌های جامعه‌شناختی
۳۱۹	۱-نظریه تکاملی
۳۲۰	۲-نظریه کارکردگرایی
۳۴۹	۳-نظریه کنش متقابل
۳۶۱	۴-نظریه مبادله
۳۶۷	۵-نظریه منابع
۳۷۱	۶-نظریه تقابل (تضاد)
۳۷۲	۷-نظریه طرح جنسیتی
۳۷۴	۸-تئوری پدرسالاری
۳۷۸	۹-دیدگاه فمینیسم
۳۹۵	۱۰-دیدگاه سیستمی
۳۹۹	بخش چهارم: چهارچوب نظری تحقیق
۴۰۰	مفهوم ارضای نیازهای عاطفی در خانواده
۴۰۰	مفهوم مطلوبیت رابطه در خانواده
۴۰۰	مفهوم تعهد درونی
۴۰۱	مفهوم الگو و سرمشق بودن خانواده

۴۰۲	مفهوم ایفای نقش
۴۰۳	مفاهیم «تقسیم قدرت و تقسیم کار و
۴۰۷	مفهوم تعارضات زناشویی

فصل پنجم. سرفصل دوره‌های آموزشی پیشنهادی برای خانواده‌ها

۴۱۳	مدل تحلیل SWOT
۴۱۵	نقاط قوت
۴۱۶	نقاط ضعف
۴۱۷	فرصت
۴۱۸	تهدیدها
۴۲۱	عناوین سرفصل آموزشی و دلایل انتخاب آنها
۴۳۱	منابع و مآخذ

مقدمه

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْتَكِرُونَ (سوره روم، آیه ۲۱)

خانواده رکن اساسی جامعه انسانی است و شرط پویایی و استواری آن، وجود روابط صحیح و پایدار میان همسران است. آگاهی یافتن از اینگونه روابط، نیازمند آشنایی هر یک از اعضا با وظایف و حقوق خویش است. قرآن کریم و روایات معصومین (ع) به عنوان عالی ترین راهنمایی حیات بشر، بهترین هدایتگر در این مسیر است.

ازدواج نخستین سنگ بنای تشکیل خانواده و بالطبع، جامعه و اجتماع است و میزان اندیشه و تدبیر در آن، در میزان پیشرفت، انحطاط، صعود یا سقوط جامعه تأثیر دارد. پیوند زناشویی، امری غریزی و از نیازهای اولیه و اساسی انسان است و نیازی به آموزش خاص ندارد اما تداوم این پیوند و داشتن روابط صحیح که به پایداری خانواده منجر می شود نیازمند آموزش است. اهداف خانواده و اقتضای تأسیس آن ایجاب می کند که زن و شوهر در تحکیم و پایداری این بنا نهایت سعی خود را بکنند و با همان انگیزه که بر تشکیل آن اقدام کردند، بر دوام آن نیز اصرار ورزند تا وحدت و پویایی این نهاد مقدس تا پایان حفظ شود. در یک نگاه کلی به قرآن کریم می توان فهمید که تمام احکام و دستورات اسلام به نوعی ناظر بر صیانت از خانواده است. بخشی از آن برای تزکیه و تطهیر فرد و بخشی پیرامون اصلاح جامعه و

حفظ سلامت آن وضع شده است.

پیمان ازدواج زن و مرد با یکدیگر، در حقیقت پیمانی برای پشتیبانی این دو از هم در تمامی مراحل زندگی است. زن و شوهر دارای دو فرهنگ و دو شخصیت متفاوتند؛ لذا اختلاف نظر بین این دو بسیار طبیعی به نظر می‌رسد. این اختلاف نظرها باید به تعادل برسد، تعادل نیز بین نظرات زن و شوهر هنگامی ایجاد می‌شود که این دو با گذشت و بردباری نسبت به یکدیگر که لازمه زندگی خانوادگی است؛ اختلاف نظرها را کنار گذاشته و به نظرات هم احترام بگذارند. به عبارت بهتر، تعادل در زندگی مشترک هنگامی به وجود می‌آید که روابط دو سویه زن و شوهر بر پایه‌های عاطفی، عقلایی و اخلاقی استوار گردد. زوجین هر چه عاقل‌تر باشند بهتر می‌توانند همسر داری کنند و وسیله آسایش و خوشی همدیگر را فراهم سازند و از اختلافات و مشکلات بکاهند. همسر عاقل، گذشت و بردباری دارد و با بهانه‌های کوچک و جزیی زندگی را متلاشی نمی‌سازد.

در چنین شرایطی سازمان‌هایی چون شهرداری نیز نسبت به تحکیم بنیان خانواده‌های نوین و ارج نهادن به موقعیت اجتماعی زنان گام‌های مؤثری برداشته که نمود آنها را می‌توان در برنامه‌های تدوین شده برای بانوان شهر تهران مشاهده کرد. این امر نشان می‌دهد که مدیریت شهری نیز به نوبه خود توجه به نقش زنان و تحکیم بنیان خانواده در اداره بهینه شهر را به خوبی دریافته است.

در این راستا، یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های اداره کل امور بانوان برای زوج‌های جوان و خانواده‌های نوین در سال‌های اخیر برنامه‌ریزی و اجرای طرح شکوفایی عشق بوده است و یافته‌های حاصل از این فعالیت در سه

سه مجلد با عناوین «مبانی نظری و سرفصل های آموزشی طرح شکوفایی عشق»، «کتاب آموزشی طرح شکوفایی عشق» و «کتاب کار طرح شکوفایی عشق» به چاپ رسیده است.

این کتاب در پنج فصل به بررسی مفاهیم پیرامون خانواده و انواع آن، فراتحلیل مطالعات انجام شده، نیازسنجی آموزشی، نظریه های جامعه شناسی و روان شناسی و در نهایت سرفصل های دوره های آموزشی پیشنهادی پرداخته است.

اثری که پیش روی شماست یکی از آثار پژوهشی است که اساتید، صاحب نظران و دانشجویان نیز می توانند از مطالب آن استفاده کنند.

نرگس معدنی پور

مدیرکل امور بانوان شهرداری تهران